

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Ylioppilaskunta pitää myönteisenä vision vahvaa arvopohjaa, jossa sivistys, demokratia ja tieteen vapaus nähdään yhteiskunnan uudistumisen tärkeimpänä voimavarana. On keskeistä, että visio tunnistaa korkeakoulu yhteisöjen merkityksen kriittisen ajattelun ja innovaatiokyvyn vahvistajina. Vision tavoite jää hieman yleistasoiseksi, ja on ennemminkin toteamus toimintaympäristöstä ja sen tarpeista kuin kauaskatseisempaa visiointia.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Tuemme erityisesti esitystä toimintamalleista, joilla ehkäistään ja puututaan häirintään ja painostukseen korkeakouluissa. Toimenpidetavoitteissa tulisi korostaa kuitenkin ymmärrystä siitä, että ulkopuolisen rahoituksen liian vahva asema osana korkeakoulujen rahoitusta saattaa vaarantaa akateemisen vapauden.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Ylioppilaskunta pitää ensisijaisen tärkeänä, että visio korostaa maksuttoman koulutuksen merkitystä, korkeakoulutuksen saavutettavuutta kaiken ikäisille taustasta ja lähtökohdista riippumatta sekä jatkuvan oppimisen tarpeita pitkien ja mielekkäiden työurien mahdollistamiseksi.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Kannatamme tavoitetta nostaa nuorten aikuisten korkeakoulutettujen osuus 60 prosenttiin. Tämä on välttämätöntä Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn ja T&K-intensiteetin kasvattamiseksi. Pidämme tavoitetta kunnianhimoisena suhteessa siihen, että 50%kin on vielä pitkän matkan päässä.

Tuemme toimia, joilla sujuvoitetaan siirtymistä toiselta asteelta korkeakouluun, sillä myöhäinen aloittamisikä on tällä hetkellä järjestelmän pullonkaula. Opintojen hakeutumisen tulee säilyä mahdollisuutena myös muille ihmisryhmille. On erittäin kannatettavaa, että visio asettaa tavoitteeksi opiskelijoiden hyvinvoinnin ja korkeakouluyhteisöön kiinnittymisen vahvistamisen opintojen alusta tohtorivaiheeseen asti. Kansallisen ohjauksen ja oppimisen tuen viitekehysten laatiminen on välttämätön askel opiskelijoiden jaksamisen ja opintojen läpäisyn parantamiseksi. Kannatamme mahdollisuuksien lisäämistä vaihtaa suuntautumista ja korkeakoulua joustavasti opintojen aikana. Tohtoritutkintojen tavoitteellisen suoritusajan säätäminen on kannatettavaa, kunhan se toteutetaan tavalla, joka turvaa tutkimuksen laadun ja tutkijoiden toimeentulon.

Suhtaudumme varovaisen avoimesti lyhyttutkintojen selvittämiseen, mutta korostamme, etteivät ne saa hämärtää tutkintojärjestelmän selkeyttä tai korvata täysiä tutkintoja. Lyhyttutkintojen osalta voisi pohtia niiden mahdollisuutta toimia ensisijaisesti jatkuvan oppimisen tukena ja asettaa esimerkiksi tietyt ehdot tutkintoihin hakeville, kuten vaatimus aikaisemmasta korkeakoulututkinnosta. Myös lyhyttutkinnoissa tulee huomioida korkeakoulutuksen maksuttomuus.

Emme tunnista tarvetta uudistaa korkeakoulutuksen alakohtaisia tutkintonimikkeitä, vaan koemme, että ne takaavat nykyisellään riittävän selkeän kuvan tutkintorakenteista ja alakohtaisesta osaamisesta.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Kannattamme tavoitetta nostaa nuorten aikuisten korkeakoulutettujen osuus 60 prosenttiin. Tämä on välttämätöntä Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn ja T&K-intensiteetin kasvattamiseksi. Pidämme tavoitetta kunnianhimoisena suhteessa siihen, että 50%kin on vielä pitkän matkan päässä.

Tavoitteessa mainitaan laadukas koulutus, jonka ylläpitämiselle ja kehittämiselle on ensisijaisen tärkeää turvata kestävä ja vakaa perusrahoituksen pohja. Tämä vakaa pohja luo myös turvallisen ympäristön lisätä ja kehittää korkeakoulujen T&K- ja innovaatiotoimintaa. Kehitystä ja innovoimista ei voi tapahtua toimintaympäristössä, jossa vallitsee rahoituksen epävarmuus.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Liikkuvuus- tai kansainvälistymisiosion sisällyttäminen jokaiseen tutkintoon on hyvä tavoite, mutta se vaatii riittävää resursointia, jotta opiskelijoiden yhdenvertaisuus toteutuu.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoitteessa kuvatun tapaan on hyvä, että visio tunnistaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen vahvuudet sekä toisistaan eroavat tehtävät. Nykyinen korkeakoulutusjärjestelmämme ylläpitää monipuolista osaamista, joka palvelee yhteiskuntamme tarpeita.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Pidämme tärkeänä tavoitetta vahvistaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua sekä koulutustason nostamista. Suhtaudumme kuitenkin epäileväisesti siihen, että korkeakoulujärjestelmän uudistamistyö olisi parhain ja tehokkain keino saavuttaa kyseiset tavoitteet.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Huomioimme vision tavoitteen monipuolistaa rahoitusta ja lisätä yksityisen rahoituksen osuutta. Ylioppilaskunta muistuttaa, että julkisen perusrahoituksen on pysyttävä ensisijaisena ja riittävänä, jotta korkeakoulujen autonomia ja opiskelijoiden maksuton koulutus turvataan.

Suomessa korkeakoulutuksen volyyymi opiskelijamäärillä mitattuna kasvoi vuosien 2015–2022 aikana yhteensä 12 %, mikä ylitti selvästi OECD-maiden keskiarvon (5 %). Samana ajanjaksona korkeakoulutuksen kokonaismenot Suomessa (mukaan lukien tutkimus- ja kehittämismenot) laskivat inflaatiokorjattuna 3 %, kun taas OECD-maissa ne kasvoivat keskimäärin 14,2 %. Jotta korkeakoulutettujen määrää voidaan kestävästi kasvattaa, on rahoituksen pysyttävä kasvun perässä, jotta laatu ei vaaraannu.

Korostamme vision mainintaa siitä, että julkisen resursoinnin ja korkeakoulujen perusrahoituksen tulee huomioida pitkäjänteisesti korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rooli yhtenä merkittävimmistä kasvun lähteistä.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkeakoulujen rahoituspohjan liiallinen keskittymisen yksityisen rahoituksen tavoitteluun, voi johtaa tilanteeseen, jossa korkeakoulujen laadun kehittäminen jää toissijaiseksi ulkoisen rahoituksen rinnalla.

Pidämme tärkeänä, että erityisesti rahoituksen osalta keskitytään korkeakoulutuksen laadunarviointiin ja laadullisten mittareiden kehittämiseen. Koulutuksen ja tutkimuksen laadun kehittäminen luo vankan pohjan, joka vastaa yhteiskunnan osaamistarpeisiin sekä uusien innovaatioiden luomiseen.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Visio ei huomioi opiskelijoiden toimeentuloa millään tasolla, mikä on kuitenkin edellytys sille, että korkeakoulutus on saavutettavaa kaikille taustasta ja lähtökohdista riippumatta. Toimet ja resursointi korkeakoulutuksen saavutettavuuden saavuttamiseksi ovat aivan keskeisintä, kun tavoitellaan 60% korkeakoulutustasoa, mikä ei kuitenkaan visiossa konkretian tasolla näy.

Korkeakoulutuksen rahoituspohja vaatii vielä lisää huomiota, jotta vision tavoitteet olisi mahdollista saavuttaa. Vakaat korkeakoulutuksen perusrahoitus mahdollistaa korkeakoulutuksen pitkäjänteisen kehittämisen sekä takaa korkeakouluille muutoskestävän toimintaympäristön. Painotamme perusrahoituksen tärkeyttä, eikä korkeakoulujen rahoituksen tarvetta voida korvata yksityisellä rahoituksella.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

-

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Luonnoksen visio on tavoitteiltaan kunnianhimoinen ja osaksi hyvinkin relevantti. Toimenpidesuositusten osalta visio jää kuitenkin jokseenkin yleisluonteiseksi, muutamia hämmentävän yksityiskohtaisia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Kannatettavaa visiossa ovat erityisesti näkökulmat korkeakoulutuksen laadun, opintoihin pääsyn sujuvoittamisesta, opiskelijoiden hyvinvoinnista, yhteisöön kiinnittymisestä, opintojen joustavuudesta ja jatkuvasta oppimisesta. Painotamme perusrahoituksen roolia merkittävänä tekijänä vakaan rahoituspohjan turvaamiselle, joka mahdollistaa yhteiskuntamme kulmakiven eli maksuttoman koulutuksen. Korkeakoulujen rahoituksen tarvetta ei voida korvata yksityisellä rahoituksella, sillä se voi vaarantaa akateemisen vapauden toteutumista. Eniten mietityttämään jää, että visio ei selkeästi huomioi kaikkia vaadittavia resursseja, joita tavoitteiden saavuttaminen kaippaa.

9. Muut kommentit

-

Elers Heidi
Vaasan yliopiston ylioppilaskunta

Tuohiniemi Lauri

Vaasan yliopiston ylioppilaskunta - Heidi Elers, hallituksen puheenjohtaja.
Teemu Kuoppamäki, koulutuspoliittinen vastaava.